

Jip en Janneke in Laagletterland

Het is Boekenweek. Lezen en schrijven staat een week lang volop in de schijnwerpers. Wat mij betreft zou het altijd in de schijnwerpers moeten staan. Niet alleen vanwege het plezier dat je kunt beleven aan lezen en schrijven. Ook vanwege het grote maatschappelijk belang van het goed kunnen lezen en schrijven. Het verdient onze eeuwigdurende aandacht.

Helaas is er sprake van een dramatisch hoog aantal laaggeletterden in Nederland. Het schijnt zelfs toe te nemen, vooral bij de jeugd¹. Simpele formulieren, enquêtes, handleidingen, de krant, het wijkblad, de ondertiteling bij een film of documentaire, voorlichtingsfolders: een laaggeletterde is nauwelijks in staat deze te lezen of te begrijpen. Laat staan dat de laaggeletterde in staat is een formulier goed in te vullen. Of te reageren op een brief van zijn huisbaas, de deurwaarder of van de overheid. Social media, internet, nieuwsfora en dergelijke verdwijnen geheel buiten het blikveld. Laaggeletterden doen door het gemis van vaardigheden bijna niet meer mee aan onze maatschappij. Ze begrijpen deze ook niet meer, snappen de politiek niet, krijgen geen greep op het voortrazende bestaan. Eenzaamheid en buitengesloten voelen, liggen dan op de loer. De kansen op de arbeidsmarkt nemen helaas ook af. Armoede en afhankelijkheid gaan vaak hand in hand met het gebrek aan taalvaardigheid.

Vaak hoor je dat informatie in Jip-in-Janneke-taal geschreven moet worden. Korte zinnen, geen moeilijke woorden. Gebruik begrijpelijk en eenvoudig Nederlands. Daar is op zich niks mis mee, maar de enige oplossing voor het probleem is dat niet. Er zal naar mijn mening veel meer aandacht besteed moeten worden aan het onderwijs in lezen én schrijven. Nederland schiet daarin tekort². Om de groei van het aantal laaggeletterden een halt toe te roepen is naast het bestrijden van laaggeletterdheid onder volwassenen, de inzet op preventie dan ook cruciaal. Begin bij de jeugd. Leer jongeren goed lezen en richt je in het onderwijs ook op interventies met betrekking tot schrijfvaardigheid. Dat laatste is oh zo belangrijk. Maar ook thuis kan er wat aan gedaan worden. Voed kinderen op met taal. Lees ze voor, geef ze een boek. Laat ze verhaaltjes schrijven. Taal is leuk.

De samenleving zou ik willen adviseren om naast het aandacht hebben voor goed taalonderwijs meer Jip- en Janneke-taal te gebruiken. Dat is moeilijk, ik weet er alles van, maar heel belangrijk. We willen niemand verliezen en al helemaal Jip en Janneke niet.

Je gaat pas beter lezen en schrijven als je veel leest en schrijft. Simpel als dat. Johan Cruijff zou het gezegd kunnen hebben. Bovendien geeft het plezier en leer je wat.

Als de literatuur het geheugen is voor de mensheid, dan is de taal van Jip en Janneke dat voor de jeugd en de laaggeletterden. Ik hoop dat die laatste groep snel krimpt. Een beschaving als de onze is dat aan zichzelf verplicht.

Gijs van Elk
Voorzitter CRR

¹ Bijna 18% van de 12 tot 18-jarigen is laaggeletterd. Bijna 2,5 miljoen mensen in Nederland hebben grote moeite lezen, schrijven en rekenen, aldus een onderzoek Preventie door Interventie van de Stg. Lezen en Schrijven.

² Resultaten PISA 2015 in vogelvlucht: Samenvatting van de Nederlandse uitkomsten van het Programme for International Student Assessment (PISA) op het gebied van natuurwetenschappen, leesvaardigheid en wiskunde in het jaar 2015.